

Szülészet–nőgyógyászati pszichológia és pszichiátria

Szerkesztette

Dr. C. Molnár Emma

Dr. Füredi János

Dr. Papp Zoltán

Medicina Könyvkiadó Rt. • Budapest, 2006

Tartalom

Bevezetés (Dr. C. Molnár Emma, Dr. Füredi János, Dr. Papp Zoltán)	13
1. fejezet	
Nőnek lenni... ..	17
1.1. A női önértékelés konfliktusai (Dr. C. Molnár Emma)	19
A genetikai és a születési nem összefüggései	21
A nemi és a pszichoszociális identitás kialakulása: a nemhez kötött pszichoszociális magatartás és az önértékelés belsővé tétele	22
A szociális mező	24
A szülészet-nőgyógyászat, mint a szociális mező része	25
A reprodukivitással összefüggésben jelentkező önértékelési konfliktusok	27
A szülészet-nőgyógyászat protektív ellátó rendszerei a nők egészsége érdekében	33
A nőgyógyászati ellátás területén jelentkező önértékelési konfliktusok	35
Összegzés.....	39
1.2. A nővé válás biológiai folyamata (Dr. Ádám Zsolt)	43
Az egyén nemiségét meghatározó tényezők, fejlődési szintek	43
Phenotypusos (ductális és genitális) nem	44
1.3. Társadalom, kultúra és női szerepek (Dr. Belső Nóra)	47
A női szerepek bio-pszicho-szociális háttere	47
A női szerepek és szimbólumok	48
A női szerepek napjainkban	49
A szexualitás mint női szerep	50
Az anyaság mint női szerep	51
A női szerepek jelentősége a nőgyógyászati pszichoszomatikában	52
1.4. A női testi és mentálhigiéné (Lázár Cseke Éva, Dr. Szakács Katalin, Dr. Lázár Levente)	53
A nők pszichoszociális fejlődésének zavarai és a nőgyógyászati tünetképzés	54
Életkorhoz kötött testi-lelki sajátosságok	55
2. fejezet	
A női életciklusok pszichiátriai vonatkozásai	63
2.1. Gyermeckor, serdülőkor (Dr. Zibolen Ágnes).....	65

A gyermekvárás időszaka, az egymásra hangolódás	65
Átlagtól eltérő jelenségek kisgyermekkorban	68
A serdülőkor	73
2.2. A perinatális időszak pszichés zavarai (Dr. Belső Nóra)	81
Terhesség és depresszió	82
Postnatalis (postpartum) időszak	84
Felkészülés a szülésre	90
2.3. Perimenopauza (klimax) (Dr. Szádóczy Erika)	93
A menopauza	93
Biológiai változások a „változás időszakában”	94
Pszichés változások a „változás időszakában”	95
Szociális változások a „változás időszakában”	95
Pszichiátriai kórképek a perimenopauzában	96
Epidemiológiai vizsgálatok	97
Klinikai tünetek	97
Diagnózis és kezelés	99
Menopauza és a kognitív zavar	99
3. fejezet	
A nőgyógyászati betegségek pszichiátriai vonatkozásai	103
3.1. Orvos-beteg kapcsolat és kommunikáció (Dr. Szeverényi Péter)	105
Általános szempontok	105
Az első nőgyógyászati vizsgálat	106
A nőgyógyászati vizsgálat és a nemiség	106
Az orvosválasztás és a nem	107
A nő és a férfi nőgyógyász	108
A nő és a nőgyógyász doktornő	110
3.2. A hüvelyi folyás (Dr. Lázár Levente)	113
A hüvely makroszkópos anatómiája	113
A hüvelyi folyás etiopatológiai tényezői	115
A szülésznő-gyógyász, pszichológus, pszichiáter együttműködése az úgynevezett „makacs” tünetek kezelésében	119
3.3. A krónikus kismencedei fájdalom (Dr. Szendei György)	121
A krónikus kismencedei fájdalom definíciója	121
A kismencedei fájdalom lehetséges okai	122
A kismencedei fájdalom értékelésének lehetőségei	124
A krónikus kismencedei fájdalom differenciáldiagnosztikája	128
Összegzés	132
3.4. Vértészavarok (Dr. Lázár Levente)	135
Történeti és társadalmi vonatkozások	135
A menstruáció élettani és pszichés meghatározói	136
A menstruáció zavarai	137
Menstruációhoz kötődő egyéb kórképek	141

3.5.	Reprodukciós zavarok (Dr. C. Molnár Emma).....	145
	A meddőség megállapítása	145
	Az infertilitás ginekopszichológiai és -pszichiátriai szemlélete	145
	Az infertilis párok kapcsolatrendszere és a párkapcsolat rejtett dinamikája	146
	A meddőségre adott érzelmi reakciók	148
	A házastársi kapcsolat alakulása a meddőségben	149
3.6.	Onkopszichológia (Dr. Bálega János)	151
	Szűrővizsgálatok.....	151
	A rákgenetikai terheltség.....	152
	A „rossz hír” közlése. A beteg felvilágosítása	152
	Küzdelem a betegség ellen.....	153
	A kezelések során jelentkező pszichés problémák	154
	A sebészi beavatkozások pszichés hatásai	154
	A sugárkezelés lelki hatásai	155
	A kemoterápia lelki hatásai	155
4. fejezet		
	A pszichiátriai betegségek nőgyógyászati vonatkozásai	157
4.1.	Depresszió (Dr. Szádóczy Erika)	158
	A depresszió klinikai megjelenése	159
	Endokrin változások depresszió alatt	163
	Fizikális tünetek a depressziós epizód alatt.....	168
	Depresszió és szociális szerepek.....	169
4.2.	A szorongás nőgyógyászati vonatkozásai (Dr. Ágoston Gabriella)	171
	A szorongásos zavarok előfordulási gyakorisága	171
	A szorongásos zavarok tünettana	173
	Szorongás a nőgyógyászati vizsgálatnál	177
	A szorongásos zavarok és a praemenstruum	177
	A szorongás nőgyógyászati következményei.....	179
	A szorongás kezelése	180
	Szorongáscsökkentés terhesség alatt	181
4.3.	Pszichotikus zavarok (Dr. Zámberi János)	185
	Szkizofrénia	185
	Postpartum pszichózis	193
	Antipszichotikumok alkalmazása terhesség alatt	195
	Antipszichotikumok alkalmazása szoptatás alatt	196
4.4.	Évészarok (Dr. Ormay István).....	199
	Az étkezés komplexitása	199
	Az évészavarok kontinuum szemlélete	200
	Anorexia nervosa (AN)	201
	Bulimia nervosa (BN)	205
	Az évészavarok etiológiája: kórtünet vagy kortünet?	210
4.5.	Disszociatív és szomatiform zavarok (Dr. Szakács Katalin).....	213

A konverzió jelensége.....	213
Disszociatív zavarok.....	215
Szomatoform zavarok.....	216
Hisztrionikus személyiségzavar	218
5. fejezet	
Ginekopszichológiai és –pszichiátriai szempontok a gyakorlatban	221
5.1. A szülés és a születés során lezajló élettani pszichés változások (Dr. Beke Artúr).....	223
A születés, a szülés mint élettani „krízisállapot”.....	223
A család kialakulása, a születés	223
A gyermekvállalás.....	224
Az együttlés és a korai anya-apa-gyermek kapcsolat	225
Az anyaság érzetének kialakulása	225
5.2. A nem kívánt terhesség (Tímár Anikó).....	227
A krízisállapot	227
A terhesség mint egészséges krízisszituáció	228
A terhesség mint krízisállapot	229
A segítségnyújtás lehetőségei	230
A terhességmegszakítás.....	232
Az együttműködés fontossága	233
5.3. Sikertelen terhesség (Dr. Gávai Márta).....	235
A veszteség elfogadása	235
Az ultrahangvizsgálat jelentősége. Mit és hogyan közöljünk a beteggel?	238
Anyai veszély intrauterin elhalás esetén	239
A szüléset-nőgyógyászati kezelés. Várható és váratlan gyászreakció	240
Méhén kívüli terhesség.....	242
Beteg újszülött	242
5.4. Szemléletváltás a nőgyógyászati műtétek terén: rekonstrukciós és konzerváló műtétek (Dr. Papp Zoltán)	245
Leiomyoma uteri: hysterectomia vagy myomectomy?	246
A belső nemi szervek congenitalis vagy szerzett anomáliái	250
6. Fejezet	
Speciális kérdések.....	255
6.1. Szexuális és nemi identitási zavarok nőknél (Dr. Belső Nóra)	257
A szexuális zavarok osztályozása (pszichiátriai szempontból)	258
A szexuális élet fejlődése (az életciklusok jelentősége)	258
A szexuális reakció fiziológiás fázisai	260
Szexuális variációk	261
Szexuális diszfunkciók (SD).....	262
Gyógyszerek okozta szexuális diszfunkciók.....	265
A szexuális preferencia zavarai: parafilák	267

6.2.	Szexuális abúzus (Dr. Almási Kitty)	271
	Szexuális bántalmazás	271
	A szexuális bántalmazás epidemiológiája	272
	A szexuális bántalmazás következményeinek nőgyógyászati vonatkozásai	274
	A szexuális problémák	275
	A szexuális bántalmazás pszichológiai következményei	277
	A kommunikáció nehézségei	278
6.3.	Jogi vonatkozások (a gyermekvárással és gyermekneveléssel kapcsolatosan) (Tímár Anikó)	281
	A gyermekvárással, gyermekneveléssel kapcsolatos támogatási rendszer	281
	Az újszülött családi jogállásának rendezése	287
	Örökbeadás/örökbefogadás	289
6.4.	A pszichiátriai beteg nők mint a jog szempontjából speciális személyi kör (Dr. Gazsi Adrienn)	293
	A személy nemi hovatartozásának és pszichiátriai betegségének relevanciája	293
	A nőkkel kapcsolatos polgárjogi kérdések	294
	A büntetőjog nőkkel kapcsolatos vonatkozásai	300
	A pszichiátriai beteg nők helyzete az egészségügyi és szociális intézményekben	308
7. fejezet		
	Terápiás lehetőségek	317
7.1.	Pszichofarmakológia (Dr. Bitter István)	319
	A szorongás kezelése	319
	A premenstruális diszfóriás zavar kezelése pszichofarmakonokkal	321
	A gyakrabban alkalmazott pszichofarmakonok mellékhatásai	326
	A gyakrabban alkalmazott pszichofarmakonok fontosabb gyógyszeres kölcsönhatásai	327
7.2.	Pszichiátriai készítmények alkalmazása terhességben (az esetleges teratogén hatás megítélése) (Dr. Ádám Zsolt)	331
	Egyes pszichiátriai gyógyszerkészítmények esetleges teratogén hatása	334
7.3.	Fogamzásgátlás (Dr. Lázár Levente)	341
	Fogamzásgátló módszerek	342
	A fogamzásgátlás pszichológiai és pszichiátriai vonatkozásai	344
7.4.	Új trendek a változókor tüneteinek megelőzésére és kezelésére (Dr. Magyar Zoltán)	349
	A WHI vizsgálati eredményei: a kombinált hormonpótló kezeléssel kapcsolatos fejlemények	352
	Következtetések	358
7.5.	Pszichoterápia (Dr. Szakács Katalin)	361
	Az orvos-beteg kapcsolat	361
	Az orvos lehetséges stratégiái az orvos-beteg kapcsolatban	363

A beteg lehetséges stratégiái az orvos-beteg kapcsolatban	363
A kapcsolat színterei	365
A pszichoszomatikus orvosi beszélgetés	367
A pszichiátriai kezelés ajánlása	370
A pszichoterápia fogalma	371
A pszichoterápiák csoportosítása	371
7.6. Az akut és krónikus fájdalom csillapítása (Dr. Hupuczi Petronella)	373
Daganatos betegek fájdalomcsillapítása	373
Gyógyszeres fájdalomcsillapítás	374
A postoperatív fájdalom	377
A postoperatív fájdalomcsillapítás elvei	377
A szülési fájdalomcsillapítás	379
7.7. A szülés során felmerülő negatív kommunikációs szituációk megelőzése (Dr. Beke Artúr)	383
Döntési helyzetek, kommunikációs szituációk a szülés alatt	383
A fájdalom és a fájdalomcsillapítás	385
A férj jelenléte a szülésnél	387
8. fejezet	
Az új szemlélet új szereplői	391
8.1. A konzultációs-kapcsolati pszichiátriában rejlő lehetőségek (Dr. Ormay István)	393
Környezeti beágyazottság	393
A hagyományos konzultáció határai	394
A konzultációs-kapcsolati pszichiátriai kialakulása, koncepciója	396
Szervezeti kérdések	397
A konzultációs-kapcsolati pszichiátria gyakorlata	397
A konzultációs-kapcsolati pszichiátria hazánkban	400
Szülészet-nőgyógyászati és a konzultációs-kapcsolati pszichiátria	401
8.2. Szociális munka a szülészet-nőgyógyászatban (Tímár Anikó, Regős Judit, Sógorka Ildikó)	405
A betegség és a szociális problémák kölcsönhatása	405
A szociális munka megjelenése hazánkban	406
Kompetenciahatárok	407
A Semmelweis Egyetem I. Sz. Szülészeti és Nőgyógyászati Klinikán folyó szociális munka	408
Szociális munka az egyes betegcsoportokkal	411
Tárgymutató	423